

UDRUŽENJE POSLODAVACA KANTONA SARAJEVO

E-mail: upfbih@bih.net.ba

Web: <http://www.upfbih.org>

Sarajevo,

M. Mustafe Bašeskije 12/3

Telefon: 033 / 264 - 830

Tel / Fax: 033 / 264 - 831

Zahtjev za ukidanje Odluke o zaštiti i poboljšanju kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo

Argumente za ukidanje navest ćemo u nastavku ovog zahtjeva.

Naime, navedena odluka je nejasna, neprecizna i neprovodiva u praksi, što će se pokazati na sljedećim primjerima.

Član 4.

(Odgovornost za provođenje Odluke)

- (1) Za provođenje ove odluke u svrhu zaštite i poboljšanja kvaliteta zraka odgovorni su Kanton, Grad i općine, u okviru svojih ovlaštenja.
- (2) Za provođenje ove odluke odgovorni su privredni subjekti, pravna i fizička lica i građani koji posjeduju odnosno prodaju i koriste goriva.
- (3) Radi postizanja ciljeva ove odluke, Federalno Ministarstvo okoliša i turizma dužno je saradivati sa Kantom u skladu sa čl. 3. i 4. Zakona o zaštiti zraka Federacije BiH i člana 3. Izmjena i dopuna Zakona o zaštiti zraka Federacije BiH.

Primjedba na član 4.

U vezi sa ovim članom bitno je napomenuti kako čl. 4. Zakona o zaštiti zraka Federacije BiH propisuje da treba postojati federalna strategija zaštite zraka i kantonalni plan zaštite zraka, federalna na period od 10 godina, a kantonalni na period od 5 godina, a niti jedan od ovih dokumentata nije usvojen.

Član 7.

(Registar emisija u zrak i bilans)

- (1) Registar emisija u zrak se sastoji od:
  - a) registra pogona za sagorijevanje,
  - b) registra tehnoloških postrojenja,
  - c) registra emisija iz vozila,
  - d) registra koeficijenata emisija,
  - e) registra okolinskih dozvola,
  - f) registra o monitoringu kvaliteta zraka,

g) ostalih registara.

(2) Ministarstvo u funkciji zaštite i poboljšanja kvaliteta zraka izrađuje i vodi Registar emisija u zrak za područje Kantona, a u svrhu:

- a) izvještavanja nadležnog Federalnog ministarstva,
- b) planiranja, provedbe i kontrole politike i programa zaštite okoliša,
- c) prostornog planiranja,
- d) izgradnje informacijskog sistema,
- e) prenosa znanja i informacija zainteresiranim stranama i javnosti.

(3) Registar emisija se priprema najmanje za slijedeće zagađujuće materije zraka: sumpor dioksid, nitro oksid, ugljen dioksid, ugljen monoksid, amonijak, nitro suboksid, metan, nemetanske ugljenvodonike, benzen i čvrste čestice. U Registar emisija se upisuju podaci o izvorima emisija u zrak, njihovim operatorima i zagađujućim materijama, koje izvori ispuštaju u zrak.

(4) Registar emisija u zrak vodi Ministarstvo u saradnji sa Federalnim ministarstvom okoliša i turizma, Ministarstvom saobraćaja Kantona Sarajevo, Ministarstvom privrede Kantona Sarajevo, Zavodom za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, Zavodom za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, uz tehničku podršku Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo. Podaci iz Registra su javni.

(5) Registar emisija u zrak, sa kategorizacijom kvaliteta zraka, je sastavni dio ove odluke i ažurirat će se po ukazanoj potrebi.

Primjedba na član 7.

Kategorizaciju kvaliteta zraka u Sarajevu radio je Ceteor, nije usvojena na Vladi, te nema zakonsko uporište.

Član 12.

(Ocjenjivanje godišnjih emisija iz ostalih izvora emisije)

(1) Ocjenjivanje godišnjih emisija iz ostalih izvora emisije se vrši na osnovu podataka emisija nastalih od strane operatora, kao i emisija iz domaćinstava i saobraćaja.

(2) Ocjenjivanje godišnjih emisija iz domaćinstava vrši se na osnovu statističkih podataka, anketiranja građana, popisa stanovništva, rasprostranjenosti i/ili dostupnosti određenih energenata, itd.

(3) Ocjenjivanje godišnjih emisija iz saobraćaja se računa na osnovu:

- a) podataka o godišnjoj količini i vrsti prodatih goriva na benzinskim stanicama u Kantonu,
- b) podataka o vrsti, starosti i broju registrovanih vozila u Kantonu Sarajevo,
- c) podataka o nivoima emisije štetnih gasova izmjerenim prilikom tehničkog pregleda vozila, posmatrano po starosti vozila i vrsti goriva koje vozilo koristi,
- d) podataka o prosječnom godišnjem dnevnom saobraćaju na saobraćajnicama u Kantonu,
- e) podataka o strukturi vozila na saobraćajnicama u Kantonu,
- f) podataka o hemijskom sastavu goriva.

Primjedba na član 12.

U članu 12. ove odluke koji se odnosi na ocjenjivanje godišnjih emisija iz ostalih izvora emisije uopšte nije definisano šta su ostali izvori emisija i kako se o njima izvještava ministarstvo.

Član 13. (Način prikupljanja podataka)

Podaci iz čl. 9. 10. i 11. stav 1. ove odluke prikupljaju se na način kako je predviđeno Pravilnikom o registrima postrojenja i zagađivanjima FBiH i ovom odlukom.

Primjedba na član 13.

Pravilnikom koji je naveden u članu 13. nije predviđeno da se svi emisiteri registruju, već po kapacitetima postrojenja (ko je u obavezi pribaviti okolinsku dozvolu).

Član 14. (Koeficijent emisije)

- (1) U svrhu proračuna emisija, a na osnovu prikupljenih podataka, utvrđuje se koeficijent emisije iz pogona i postrojenja za sagorijevanje i tehnoloških postrojenja.
- (2) Koeficijenti emisije se utvrđuju u skladu sa međunarodno prihvaćenim metodama i smjernicama Evropske unije, a u skladu sa tehničkim normativima.
- (3) Koeficijenti emisije se utvrđuju u zavisnosti od zagađujuće materije i tipa uređaja za sagorijevanje ili tehnološkog postrojenja.

Primjedba na član 14.

U stavu 2. ovog člana nije navedeno po kojim tačno metodama i smjernicama, ima ih više, ovisno o tipu zagađivača i primjena različite metode može dati dosta različite rezultate u samom proračunu.

Ni u stavu 3. nije definisano koji su to koeficijenti, niti se poziva na neki neku zakonsku regulativu, gdje je to definisano.

Član 17. (Upotreba čvrstih goriva, prodaja i upotreba uglja)

- (1) U Kantonu Sarajevo nije dozvoljena prodaja i upotreba uglja, koji ima ukupni sadržaj gorivog sumpora iznad 1% i toplotnu moć nižu od 12000 kJ/kg.
- (2) Zabranjeno je skladištenje i upotreba čvrstih goriva, kako za privatne i poslovne subjekte tako i za distributere, koja se koriste za produkciju toplotne energije, ukoliko nisu zaštićena od atmosferskih uticaja.

- (3) Dokaz o zadovoljenju uslova iz stava (1) ovog člana, treba biti izdat od strane akreditovane laboratorije za analizu uglja, prema BAS EN ISO 17025.
- (4) Prevoz uglja u Kantonu mogu vršiti ovlašteni prevoznici, koji posjeduju dokaz o kvaliteti uglja u skladu sa st. (1) i (3) ovog člana.
- (5) Kontrolu prevoza iz stava (4) ovog člana vrši saobraćajna policija ili prometna inspekcija.
- (6) Kontrolu prodaje uglja iz stava (1) ovog člana vrši tržišna inspekcija.
- (7) Ograničenje iz stava (4) ovog člana se ne odnosi na prevoz uglja u tranzitu.

Primjedba na član 17.

U članu 17. koji se odnosi na upotrebu čvrstih goriva, prodaju i upotrebu uglja, nema definicije za druga čvrsta goriva, te ko i kako ispituje kvalitet istih.

Potrebno je izmjeniti član 17. Tako da se isti odnosi samo na ugalj. Upotrebu uglja dozvoliti smo u postrojenjima snage veće od 1 MW odnosno onim koje moraju dobiti okolišnu dozvolu za rad. Promet i transport ugljem ograničiti isključivo na veleprodaju odnosno isključivo između pravnih lica. Obavezati operatera kotla na ugalj da vrši mjerenje dva puta u sezoni grijanja ili četiri puta godišnje ukoliko isti koristi u toku cijele godine. .

Član 18.

(Karakteristike postrojenja za sagorijevanje)

- (1) Postrojenja za sagorijevanje mogu koristiti samo one vrste goriva za koja su projektovana.
- (2) U slučaju promjene energenta/goriva u postrojenjima za sagorijevanje, operator je dužan informisati nadležno Ministarstvo.
- (3) Nije dozvoljena izgradnja i upotreba postrojenja za sagorijevanje čija normalna eksploatacija neće zadovoljiti granične vrijednosti emisije za postrojenja u skladu sa važećim Pravilnikom o graničnim vrijednostima emisije u zrak iz postrojenja za sagorijevanje Federacije BiH.
- (4) Izuzetno od stava (3) ovog člana strožije granične vrijednosti emisije čvrstih čestica, SO₂ i NO_x, za postrojenja koja se nalaze na području gdje je utvrđena kategorija II i III prekomjernog zagađenja zraka, biće propisane okolinskom dozvolom, ili posebnim aktima donesenim u skladu sa ovom odlukom, a za ostale izvore emisija prema članu 8. Zakona o zaštiti zraka Federacije BiH.
- (5) Postrojenja za sagorijevanje i svi ostali tačkasti izvori, moraju imati odvod dimnih gasova u skladu sa važećim Pravilnikom o tehničkim propisima za dimnjake u građevinama Federacije BiH.
- (6) Operator postrojenja za sagorijevanje je dužan osigurati mjerno mjesto prema važećem Federalnom Pravilniku o monitoringu emisija zagađujućih emisija u zrak i standardu BAS EN ISO 17025.

Primjedba na član 18.

U stavu 4. gdje se navodi kategorija II i III prekomjernog zagađenja zraka, ne postoji zakonsko uporište, kategorizacija kvaliteta zraka nije usvojena, već postoji izrađena kao studija.

Također, nisu definisane strožije granične vrijednosti emisija u kategorijama zraka II i III, te nije jasno kako ih definiše ministarstvo kroz okolinsku dozvolu strožije. Zoniranje za kvalitet zraka

nesmije i nemože biti prema administrativnim granicama, ali niti prema lokacijama mjerenja Kategorizacija ukoliko je uopće potrebna može se utvrđivati temeljem modeliranja i to na način da se barem jednom godišnje ažutira. Paušalna primjena ove aktivnosti već ima već negativne efekte po privredne aktivnosti u KS.

U stavu 6. nedostaje pozivanje na tehnički standard za mjerna mjesta BAS EN 15259:2009, a koji mora biti akreditiran prema BAS EN ISO 17025.

Član 22. (Zabrana upotrebe sirovina)

(1) Postrojenja ne smiju da koriste sirovine čijom se upotrebom značajno zagađuje zrak i ugrožava zdravlje ljudi, da imaju tehnike koje su resursno neefikasne (utrošak sirovina i energije), te da imaju prekomjernu emisiju zagađujućih materija u atmosferu.

(2) Zadovoljenje uslova iz stava (1) ovog člana postiže se kroz projektovanje, nabavku opreme i postrojenja, te kroz pravilno odvijanje tehnoloških procesa i održavanje opreme, a provjerava kroz izdavanje okolinske dozvole, urbanističke saglasnosti, građevinske i upotrebne dozvole, kao i periodične provjere emisije prema propisanim rokovima.

Primjedba na član 22.

U članu 22. nije jasno da li je riječ o sirovinama ili energentima?

Nedostaje definicija sirovina i šta se podrazumijeva pod izrazom “značajno zagađuje zrak”, koji je kriterij za navedeno, te koja je granična vrijednost.

Ovo je već regulirano drugim propisima iz oblasti okoliša a i samom okolišnom dozvolom.

Član 29. (Granične vrijednosti)

(1) Postrojenja za spaljivanje otpada ne smiju da prekorače granične vrijednosti emisije prema provedbenim propisima donesenim na osnovu važećeg Zakona o zaštiti zraka Federacije BiH.

(2) Postrojenja koja koriste otpad kao sirovinu, ili vrše preradu otpada u cilju dobijanja sekundarnih sirovina ne smiju da prekorače propisane granične vrijednosti emisije.

Primjedba na član 29.

U stavu 2. ovog člana nije naveden Pravilnik po kojem će se vidjeti koje su to granične vrijednosti emisije. Ovo je već regulirano drugim propisima iz oblasti okoliša a i samom okolišnom dozvolom.

Član 30.
(Zabrana ispuštanja neprijatnih mirisa)

- (1) Ne smiju se ispuštati neprijatni mirisi iz pogona, restorana i drugih izvora.
- (2) U cilju sprečavanja neprijatnih mirisa, potrebno je radnje koje izazivaju mirise vršiti u prostorima sa pod pritiskom, te gasove sa mirisom izvoditi cijevima i emitovati ih iznad krova zgrade, odnosno, iznad krova susjedne zgrade ukoliko je ona viša od zgrade gdje mirisi nastaju.
- (3) Zabranjeno je ispuštanje neprijatnih mirisa u sisteme ventilacije koji nisu predviđeni za tu svrhu.
- (4) Ne može se izdati odobrenje za osnivanje ugostiteljske radnje u stambeno-poslovnim objektima prije nego što općinska komisija, shodno propisima iz ugostiteljske djelatnosti i nadležne inspekcije ne utvrde ispunjenost uslova iz stavova (2) i (3) ovog člana.

Primjedba na član 30.

U ovom članu nije definisano šta su neprijatni mirisi, niti je data metodologija određivanja istih. Postoji više olfakometrijskih standardiziranih metoda za određivanje istih, standardne metode ne definišu neprijatne mirise kao takve, jer je to subjektivan osjećaj, već postoji mjerenje koncentracije mirisa kao takvih (ugodnih ili ne). Također, u stavu 3. treba precizirati ko i kako definiše da je ventilacioni otvor prikladan za tu namjenu. Nephodno je pozvati se na zakonsku regulativu.

Član 36.
(Podaci koji se dostavljaju uz zahtjev za urbanističku saglasnost)

- (1) Za pogone i postrojenja za koje nije propisana obaveza pribavljanja okolinske dozvole, a posjeduju izvor emisija u zrak, podnosilac zahtjeva za dobijanje urbanističke saglasnosti, uz zahtjev dostavlja:
  - a) podatke o vrsti i količini osnovnih supstanci koje će se koristiti u radu;
  - b) podatke o vrsti i količini supstanci koje će biti emitovane u zrak u toku normalnog rada objekta uključujući rasipajuće emisije;
  - c) podatke o vrsti i količini supstanci koje će biti emitovane u zrak iz objekta u slučaju nesreća;
  - d) listu preventivnih mjera ili mjera za ublažavanje posljedica, koje se koriste za sprečavanje ili ako to nije moguće za smanjivanje emisija;
  - e) podatke o vrsti tehnološkog postrojenja.
- (2) Organ nadležan za izdavanje urbanističke saglasnosti za pogone i postrojenja iz stava (1) ovog člana, obavezan je u Rješenju o urbanističkoj saglasnosti propisati mjere zaštite kvaliteta zraka uz prethodno pribavljeno stručno mišljenje kao u članu 48. ove Odluke.
- (3) Svi postojeći prostorni izvori emisije u zrak (klesarske radionice, pilane, asfaltne baze, betonare i sl.) dužni su ispuniti sve propisane tehničke zahtjeve za zaštitu susjednih objekata od direktnog djelovanja zagađujućih materija iz pogona, što će provjeravati nadležne inspekcije, najkasnije u roku od 6 mjeseci, od stupanja na snagu ove odluke.

Primjedba na član 36.

U stavu 1. tački a) definisano je kako se za pribavljanje dozvole dostavljaju podaci o vrsti i količini osnovnih supstanci koje će se koristiti u radu, ali nije moguće dostaviti podatke, već samo procjene, a nije definisano kako i na koji način vrši procjenu.

Također, neophodno je definisati supstance i precizirati da li se misli na energent.

U tački b) je u koliziji je s predhodno navedenim i neophodno je jasno definisati.

U stavu 3. nije definisano ko radi provjeru i na koji način.

Član 42.

(Uticaj prometa na kvalitet zraka)

(1) Promjena kvaliteta zraka prouzrokovana prometom (motorna vozila sa unutrašnjim sagorijevanjem) ograničava se planskim mjerama:

a) planiranjem saobraćajnica i prometa;

b) osiguranjem uslova da se promet odvija u režimu sa najmanjim zagađivanjem (bez čestih kočenja, zaustavljanja i ubrzavanja), obaveznim uvođenjem Centra za upravljanje i nadzor semaforiziranih raskrsnica);

c) ograničavanjem saobraćaja u toku godine i toku dana na određenim saobraćajnicama, uvođenjem npr. Eko zona ili zona sa spomenicima od kulturno-historijskog značaja za Kanton Sarajevo;

d) stimulisanjem ugradnje i korištenjem prirodnog gasa u motornim vozilima;

e) stimulisanjem korištenja javnog prevoza;

f) stimulisanjem bolje popunjenosti (iskorištenosti) privatnih vozila;

g) sprječavanjem nepropisnog parkiranja vozila.

(2) Provođenje mjera iz stava (1) ovog člana u nadležnosti je Ministarstva saobraćaja Kantona Sarajevo i drugih resornih organa i institucija.

Primjedba na član 42.

U stavu d) gdje je navedena ugradnja i korištenje prirodnog gasa u motornim vozilima, nisu predviđena vozila na električni i hibridni pogon, niti stimulisanje upotrebe istih.

Emisija iz električnih vozila na lokalnoj razini je "0" i time najviše štiti zrak u KS dok sva druga uključivo i na plin imaju visoku emisiju NOx.

Stimulisati javni i privatni javni prijevoz posebno vozilima sa motorima na prirodni zemni gas, električnim i hibridnim motorima.

Član 43.

(Ocjenjivanje kvaliteta zraka)

(1) Kvalitet zraka na području Kantona se određuje kombinovano - mjerenjima i metodama procjene na osnovu standardiziranih matematičkih modela. Na ovaj način se pouzdano može pratiti kvalitet zraka na čitavom području i vršiti prognoziranje kvaliteta zraka za slučaj promjena u emisijama i/ili uslovima rasprostiranja.

(2) Rezultati analize kvaliteta zraka pored neposredne praktične primjene imaju za cilj i primjenu u naučna istraživanja. Naučna istraživanja ogledaju se kroz proučavanja djelovanja zagađenog zraka na razne receptore (ispitivanje stepena izloženosti ljudi, vegetacije, građevinskih materijala i drugo) ili zbog proučavanja ponašanja zagađenja u zraku (burne hemijske reakcije, daljinski transport zagađenja, smanjenje zagađenja iz zraka adsorpcijom i drugo).

Primjedba na član 43.

U stavu 1. nije navedeno kojih standardiziranih matematičkih modela.

Član 47. (Kategorije kvaliteta zraka)

- (1) Ministarstvo obezbjeđuje kategorizaciju područja Kantona prema stanju kvaliteta zraka.
- (2) Prema nivou zagađenosti zraka na području Kantona, koji se utvrđuje mjerenjem, korištenjem standardizovanih matematičkih modela i drugih metoda procjene u skladu sa općeprihvaćenom praksom u svijetu, razlikuju se tri kategorije kvaliteta zraka:
- a) I Kategorija; čist ili neznatno zagađen zrak - područja u kojima nisu prekoračene granične vrijednosti (GV) niti za jednu zagađujuću supstancu;
  - b) II Kategorija: umjereno zagađen zrak - područja u kojima su prekoračene granične vrijednosti zagađenosti (GV) za jednu ili više zagađujućih supstanci, a nisu prekoračene tolerantne vrijednosti (TV) ni za jednu zagađujuću supstancu i
  - c) III Kategorija: prekomjerno zagađen zrak - područja u kojima su prekoračene tolerantne vrijednosti za jednu ili više zagađujućih supstanci.
- (3) U cilju primjene ograničenja utvrđenih ovom Odlukom, a u skladu sa kategorijom kvaliteta zraka, Ministarstvo je obezbjedilo izradu Karte kategorizacije područja prema kvalitetu zraka.
- (4) Svi nadležni organi i institucije Kantona, Grada i općina u postupku planiranja i izdavanja dozvola dužni su postupati u skladu sa Kartom kategorizacije područja prema kvalitetu zraka.
- (5) Karta kategorizacije područja u odnosu na kvalitet zraka, ažurirat će se svake tri godine.

Primjedba na član 47.

U stavu 1. je navedeno da ministarstvo obezbjeđuje kategorizaciju područja Kantona prema stanju kvaliteta zraka. Međutim, to nije urađeno u KS, rađeno je ali u vidu studije, nije nikad kao takva usvojena na vladi, te se navodi da je sastavni dio ove odluke, a ne može biti.

U stavu 2. nije definisano kojim standardizovanim matematičkim modelima, i kojom prihvaćenom praksom u svijetu.

U stavu 5. ova karta kategorizacije koja se pominje urađena je 2013. (Ceteor).

Član 48.
(Ograničavanje zahvata u prostoru)

- (1) U području prve i druge kategorije kvaliteta zraka nadležni organ za poslove prostornog uređenja ne može izdati urbanističku saglasnost, za nove zahvate u prostoru ili rekonstrukciju postojećeg izvora zagađenja zraka ukoliko ti zahvati mogu ugroziti postojeću kategoriju kvaliteta zraka, a što se dokazuje stručnim mišljenjem Zavoda za planiranje razvoja Kantona Sarajevo.
- (2) Stručno mišljenje se izrađuje na osnovu trenutnog stanja kvaliteta zraka i prognoziranja budućeg stanja, upotrebom matematičkog modela disperzije.
- (3) U području treće kategorije kvaliteta zraka nadležni organ za poslove prostornog uređenja može izdati urbanističku saglasnost, građevinsku i upotrebnu dozvolu za novi izvor zagađenja zraka, samo ako su predviđene mjere zaštite, kojim je omogućeno zadržavanje postojećeg kvaliteta zraka, samo ukoliko će smanjiti emisije zagađujućih materija u zrak koje su dovele do prekoračenja tolerantnih vrijednosti u području.

Primjedba na član 48.

U stavu 3. neophodno je definisati tolerantne vrijednosti.

Kako će novi, planirani objekat smanjiti već postojeće prekoračene emisije?

Zoniranje za kvalitet zraka nesmije i nemože biti prema administrativnim granicama, ali niti prema lokacijama mjerenja Kategorizacija ukoliko je uopće potrebna može se utvrđivati temeljem modeliranja i to na način da se barem jednom godišnje ažutira. Paušalna primjena ove aktivnosti već ima već negativne efekte po privredne aktivnosti u KS.

Član 50.
(Ocjena ugroženosti zdravlja i ekosistema)

- (1) Ministarstvo i Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo vrše analiziranje podataka o monitoringu i periodično, a najmanje jednom godišnje izvještavaju javnost o uticaju zagađenja zraka na zdravlje stanovništva. U izvještajima se analizira ugroženost stanovništva sa aspekta kvaliteta zraka, tj. potrebno je napraviti analizu izloženosti stanovništva u zavisnosti od gustine naseljenosti. Za područja gdje je emisija visoka potrebno je primarno poduzimati mjere zaštite zdravlja, te urbanistički i organizacijski reagovati.
- (2) Na osnovu analiza iz stava (1) ovog člana predlažu se konkretne mjere, a koje uključuju mjere za zadovoljenje graničnih vrijednosti kvaliteta zraka, racionalizaciju potrošnje energije, korištenje izvora energije bez emisija CO₂, tehnološki razvoj itd.

Primjedba na član 50.

U stavu 1. ovog člana neophodno je definisati visoku emisiju u smislu odredbi ovog pravilnika.

Član 51.
(Opći uslovi)

(1) U cilju zaštite i poboljšanja kvaliteta zraka, ovom odlukom uređuju se pitanja od značaja za obavljanje dimnjačarske djelatnosti.

(2) Opći uslovi za obavljanje dimnjačarske djelatnosti su:

a) za privredna društva: da imaju najmanje 3 KV dimnjačara zaposlena sa tri godine radnog staža u struci;

b) za obrtnike: da imaju najmanje zaposlena 2 KV dimnjačara sa tri godine radnog staža u struci.

Primjedba na član 51.

U vezi sa ovim članom obavljanje djelatnosti NE može se određivati odlukom, već istu je nužno provesti u skladu sa Zakonom o Obrtu i srodnim djelatnostima KS, odnosno Zakonom o privrednim društvima FBiH i aktima povezanih s istim.

U tački a) ovog člana ograničavajući faktor za razvoj privrede, kako će steći 3 godine staža u struci, dakle samo postojeće firme mogu se i nadalje baviti ovim poslovima, a pri tome ove osobe polažu stručni ispit za obavljanje ove djelatnosti.

Navedeno se odnosi i na tačku b) ovog člana.

Nedopustivo je regulisati djelatnost koja se prije svega odnosi na zaštitu od požara ovom odlukom.

Član 53.
(Čišenje i pregled dimovodnih objekata)

(1) Vlasnici stambenih i poslovnih prostora dužni su obezbijediti redovno čišenje i pregled dimovodnih objekata. Ovu obavezu vlasnici mogu prenijeti i na korisnike prostora. Obavezno se vrši provjera dimnjaka i dovod zraka za sagorijevanje prije početka sezone za grijanje.

(2) Pod dimovodnim objektima, u smislu ove odluke, podrazumijevaju se:

a) dimnjaci;

b) dimovodne cijevi;

c) dimovodni kanali;

d) ventilacioni kanali;

e) postrojenja za sagorijevanje koja za proizvodnju koriste za zagrijavanje čvrsto, tečno i gasovito gorivo.

(3) Aktivnosti iz stava (1) ovog člana obavljaju se putem registrovanih privrednih društava ili obrtnika, koji posjeduju odobrenje za rad i ispunjavaju opće i posebne uslove za obavljanje dimnjačarske djelatnosti.

(4) Organ uprave, nadležan za inspeksijske poslove zaštite od požara, je obavezan u roku od 15 dana, od dana izdavanja odobrenja za obavljanje djelatnosti u smislu Zakona o obrtu i srodnim djelatnostima i Zakona o privrednim društvima, izvršiti inspeksijski nadzor u pogledu ispunjenosti uslova za vršenje dimnjačarske djelatnosti.

Primjedba na član 53.

U stavu 1. ovog člana ne pominju se industrijski objekti, šta je sa KJKP Toplanama.

Neodrživost člana po osnovi nemogućnosti nepotrebnog rada dimnjačara za velike sisteme.

Nadležnost dimnjačara mora se odnositi samo na mala ložišta za ostalo odgovoran je vlasnik i stručno lice koje upravlja procesom uz rukovođenje VSS dipl.Ing.maš., a ne KV dimnjačar!

Član 54.

(Rokovi pregleda i čišćenja dimovodnih objekata)

(1) Dimovodni objekti se pregledaju i čiste u slijedećim rokovima:

a) Domaćinstva:

- Upotreba čvrstog i tečnog goriva

Dimovodni objekti koji su u stalnoj upotrebi čiste se dva puta u toku godine.

- Upotreba plinskih goriva

Dimnjaci i dimovodni kanali na koje su priključene sobne peći na plinska goriva, te peći centralnog i etažnog grijanja, pregledaju se i po potrebi čiste jednom u toku sezone kada su u upotrebi.

b) Poslovni i industrijski objekti:

- Dimovodni objekti u objektima javnog karaktera, na koje su priključeni kotlovi centralnog i etažnog

grijanja, kotlovi za kuhanje hrane i pripremu tople vode, pregledaju se i po potrebi čiste svaka tri mjeseca u vrijeme upotrebe.

- Dimovodni objekti na kojoj su priključene peći u proizvodnom procesu, pregledaju se i po potrebi čiste svaka tri mjeseca.

c) Kotlovska postrojenja i kotlovi:

Dimovodni objekti (vrelouljni, toplovodni, parni, brzi zagrijači vode, brzi razvijači pare) kod upotrebe čvrstih i tečnih goriva jedanput mjesečno pregledaju se i po potrebi čiste kada su u upotrebi, kod upotrebe plinovitih goriva jedanput u dva mjeseca.

(2) Za navedene kotlove čija snaga prelazi $Q=2\text{MW}$ pregledaju se i po potrebi čiste:

a) ako koriste čvrsto gorivo jednom u dva mjeseca u sezoni loženja

b) ako koriste tečno gorivo dva puta u sezoni loženja;

c) ako koriste plinovito gorivo jednom u sezoni loženja.

(3) Po potrebi se dimovodni objekti pregledaju i čiste i u kraćim rokovima, utvrđenim u st. (1) i

(2) ovog člana.

Primjedba na član 54.

U stavu 1. tački b) nisu definisani kapaciteti i kako se čiste veliki dimovodni objekti.

U tački c) nije definisano ko potpada pod industrijske i poslovne objekte, a ko pod kotlovska postrojenja i kotlove, te se preklapaju nadležnosti i stav c i d su u koliziji po pitanju rokova i odredbi.

Također neophodno je definisati razlika kotla i kotlovske postrojenja, kapacitete i frekvencije

pregleda i čišćenja.

U stavu 2. nije jasno definisano, za jedan kotao u kotlovnici čija snaga prelazi 2 MW, da li se onda kapaciteti zbrajaju ako je više kotlova? Podložno je različitim tumačenjima i potrebno je precizirati navedeni stav.

Nesporna je potreba za dimnjačarskom službom na obaveznoj bazi u KS. Međutim na ovaj način kako je definisana ista pogoduje uskom krugu poduzetnika, a nedaje željeni efekt prije svega u cilju zaštite od požara. Usmjerena je u većoj mjeri kao dodatni prekomjerni namet privredi.

Iz svega navedenog može se zaključiti da je Odluka neprecizna, nejasna i neprovodiva puna nonsensa za primjenu u praksi. Također, vidljivo je da nedostaju i popratni akti na koje bi ova odluka trebala da upućuje, stoga je neophodno ukinuti, jer nanosi štetu licima koji je primjenjuju.

Ključni nedostaci Odluke su:

1. Generalno Odluka ne štiti niti značajnije unaprijeđuje kvalitetu zraka u KS
2. Kratkoročne mjere u stanjima uzbune nemogu donijeti bitne promjene, odnosno njihov način primjene je neodrživ
3. Odluka ne prati suvremena rješenja koja se mogu primjeniti
4. Odluka potiče ovisnost o uvoznom energentu i ograničava domaći razvoj ne štiteći zdravlje
5. Odlukom se svrstava pelet u istu ravan s ugljenom, dok se favorizira gas
6. Odlukom se ne potiče, već se ograničava upotreba obnovljivih izvora energije
7. Grijanje iz obnovljivih izvora sa kogeneracijom nije niti spomenuto a kamoli stimulirano
8. Odluka **MORA** zabraniti upotrebu i prometovanje/trgovinu ugljenom u KS
9. Odluka ne tretira i nemoguća je provodljivost iste za dio Vogošće koja je na sistemu daljinskog grijanja
10. Odluka favorizira određene poduzetnike i djelatnosti i nameće parafiskalne namete, ne doprinoseći poboljšanju kvalitete zraka
11. Dimnjačarstvo nema direktne veze sa zaštitom kvalitete zraka, već prvenstveno sa zaštitom od požara
12. Redovnim inspekcijskim neadministrativnim već stručnim nadzorom mogu se sve emisije u KS iz ložišta svesti u zakonske okvire
13. Veliki broj ložišta ni na koji način ne mogu udovoljiti graničnim vrijednostima za emisiju u zrak, dok se sa druge strane (u praksi putem Ministarstva prostornog uređenja KS) NE dozvoljava instalacija većih najsavremenijih jedinica na druga goriva osim plina bez zakonskog uporišta za isto
14. Odluka ni na koji način ne sagleda javni prevoz kao nužnost modernizacije, posebno vozila na električni pogon
15. Odlukom se ne potiče privatni sektor, posebno vozila i linisjski prevoz na električnu energiju
16. Odluka ne tretira strategiju razvoja javnog prijevoza električnim i niskougljičnim vozilima koja je jedini pravi put za smanjenje emisije u zrak iz vozila

17. Odluka ne potiče/razmatra grijanje na električnu energiju koje može znatno poboljšati kvalitetu zraka u KS
18. Odluka ne potiče energijsku efikasnost u energetskom sektoru i ne govori o kogeneracijskoj proizvodnji toplinske energije
19. Nepostojanje dugoročnih mjera za poticanje bezemisijskog grijanja i transporta
20. Odluka ne tretira činjenicu da najveća emisija PM čestica dolazi iz lošeg održavanja saobraćajnica, niti ima dugoročne mjere u vezi s tim. Nepostoji jasna obaveza svakodnevnog pranja ulica što je najefikasnija mjera vezana za ambijentalnu koncentraciju čvrstih čestica.
21. Odluka stvara namete, posebno u privatnom sektoru umanjuje sposobnost konkurentnosti istog dok u isto vrijeme nema gotovo nikakav stvarni utjecaj na poboljšanje kvalitete zraka u KS
22. Primjenjivost pojedinih odredbi odluke je ekonomski neprihvatljive i bez direktnog rezultata na zdravlje ljudi
23. Odluka se odnosi na cijeli Kanton i time ugrožava interese više sektora bez direktnog učinka za kvalitetu zraka.

Također, ne smatramo da je pelet alternativa za plin (posebno u velikim ložištima, ali je svakako zamjena za lož ulje, ugljen i druga fosilna goriva).

Važno je napomenuti da je plin, kao fosilno gorivo, energent drugog izbora, te se u razvijenim zemljama i u EU prioritet daje obnovljivim izvorima energije.

Članice EU su se obavezale da će do 2020. godine, 20 % energije dobivati iz obnovljivih izvora energije, te strateški smanjivati upotrebu fosilnih goriva. (*DIREKTIVA 2009/28/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 23. travnja 2009. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora te o izmjeni i kasnijem stavljanju izvan snage direktiva 2001/77/EZ i 2003/30/EZ*), sa dopunom EU Direktiva 2012/27/EZ.

Direktiva 2000/76/EC **Direktiva o spaljivanju otpada onečišćenja, sprječavanja i kontrole**

BAS EN 15259:2009 Zahtjevi za mjerne dionice i mjesta i zahtjevi za cilj mjerenja, plan i izvještaj

BAS EN 14181:2016 Emisije iz stacionarnih izvora

Direktiva **2010/75/EU** Europskog parlamenta i Vijeća o industrijskim emisijama (integrirano sprječavanje i kontrola onečišćenja) (SL L 334, 17. 12. 2010.) i Provedbene Odluke Komisije 2012/115/EU o utvrđivanju pravila o prijelaznim nacionalnim planovima iz Direktive 2010/75/EU Europskoga parlamenta i Vijeća o industrijskim emisijama.

Odluka o zraku - zagađivači zraka u KS

Emisije polutanata stacionarnih izvora; toplane, energane, kotlovnice i pokretnih izvora

Fugitivne emisije - isparavanje

Pročistači otpadnih voda

Farme peradarske i kopitari - bioplin, staklenički plinovi (gorivi i negorivi)

Deponije otpada - bioplin, staklenički plinovi (gorivi i negorivi)

Deponije konfiskata animalnog porijekla

Emisija stakleničkih ne sagorivih plinova iz željezara

Emisija stakleničkih plinova u topionicama metala

Emisija iz pepela i šljake u željezarama

Emisija plinova iz skladišta tečnih naftnih derivata - terminali

Građevinska prašina izgradnja novih i rušenje starih objekata

Građevinska prašina kamenolomi, pjeskarenje i sačmarenje kamenih fasada,

Građevinska prašina izgradnja prometnica, tunela, miniranje, nasipi

Asfaltne baze, ciglane, betonske baze

Prašina od nasipnog materijala zimskih službi

Auto saobraćaj, kamioni, dostavna vozila, autobusi, osobna vozila,

- starosni vijek vozila u javnom saobraćaju (GRAS preko 30 god.)

Ograničiti starost vozila u javnom prijevozu na 10 godina uključivo i taxi.

- starosni vijek auto dizalica i vatrogasnih vozila

- motori, dvotočkaši koji koriste još mješavinu kao gorivo

- građevinske mašine koje ne podliježu tehničkom pregledu

- tramvaj (dionica Tehnička škola - Dolac malta)

Vazduhoplovstvo, civilno, vojno, poljoprivredno, amatersko

Željeznice koje koriste dizel

Pilane, gateri, obrada drveta, drvno prerađivačka industrija, cikloni i multicikloni prašina mjeri se samo MP 10

Kamenoesci, cirkulari (zrak i voda)

Ugostiteljski objekti; ćevabdžinice, pečenjare, grilovi, fast food, buregdžinice, kuhinjske nape, vešeraji, pekare, picerije na drva

Lakirnice u drvnoj i metalnoj industriji, auto lakirnice,

Sušare: voća, povrća, duhana, ljekovitog bilja, mesa

Rotacijske mašine u grafičkoj industriji OKO, Unioinvestplastika,

Vodena para emisija u zraku iz postrojenja gdje se producira para Pivara, GRAS, Bosnalijek, Milkos, FDS, sušare drveta

AKZ, cinčaone (hemijske komponente), pjeskarenje, sačmarenje, pasivizacija metalnih konstrukcija,

Onečišćenje zraka iz autoklava u OB Prim.dr. A.Nakaš i UKC Sarajevo

Paljenje poljoprivrednog otpada na otvorenom (sigurnost u prometu)

Okolinske dozvole u KS (obvezno vezati za Odluku o zraku)

Čišćenje vodotoka od smeća, gdje završi izvađeno smeće

Preventivnim mjerama zaštite zraka sačuvano zdravlje i priroda ne može imati novčani ekvivalent.

Predsjednik Udruženja poslodavaca KS

Muhamed Pilav, s.r.